

4. Springers

Het beeld van springers, 15 – 25 jaar

Springers bewegen in snel tempo. Er lijkt geen duidelijke richting. Ze gaan alle kanten op: op en neer, links en rechts. Als stuiterballetjes, ongrijpbaar en voortdurend in beweging. Springers worden ook wel *angry young men* of *jonge hondjes* genoemd. In de puberteit is er veel kracht. Jongeren zijn nogal eens boos op alles en iedereen en weten zelf niet altijd waarom, maar het kan een fantastische brandstof voor de motor zijn. De hormonen spelen op. Er is een groeispuurt in alle opzichten.

Jonge springers willen veel en hebben tegelijk *nergens zin in*. Zo rond vijftien jaar word je als jongere gevraagd een keuze te maken met betrekking tot het beroep dat je wilt uitoefenen. Het eerste bijbaantje komt in beeld en we ervaren de eerste stappen op de 'arbeidsmarkt'. Maar wat weet je ervan als je vijftien bent en hoe maak je een keuze? Weet je dan al wat je kunt en wat je wilt? En al die adviezen en testen? Wat meten ze eigenlijk en hoe goed is dat? Wat zegt het je en wat heb je eraan? Een loopbaan wordt behalve door leeftijd natuurlijk ook bepaald door talent, soort opleiding die je kiest, wilskracht, voorbeelden en stimulans in je omgeving. Een loopbaan wordt ook bepaald door belemmeringen, zoals *verkeerde vrienden* of een lastige thuissituatie. We zijn vaak makkelijk beïnvloedbaar door de omgeving en dat kan positief en negatief uitpakken.

Carmen (19 jaar):

Ik ben aan het studeren. Dat gaat best goed, ik studeert rechten, want dat is wel lekker slim. Mensen hebben nu eenmaal altijd conflicten dus daar is altijd werk te doen. Bovendien ook een goeie studie voor meiden. Er zijn meer vrouwelijke advocaten dan mannen. Ik ben best populair en word gevraagd in allerlei commissies en besturen. Dat doe ik, want daar leer ik toch ook van? Ja, en daar horen nu eenmaal ook feestjes bij. Je bent maar één keer jong en daarom geniet ik ervan, zo lang als het kan. En dat is NU.

Afhankelijk van of je een praktische doener bent of na de middelbare school eerst nog vervolgoopleidingen doet start de loopbaan voor je twintigste of later. Op welk niveau stap je op de arbeidsmarkt? En kun je dat zelf bepalen? Heb je er zicht op? En wanneer je ouders of leraren je daarop wijzen, trek je je daar iets van aan of weet je het zelf wel beter? Hoe reëel is het beeld dat je als jongere hebt over werk?

Ruben (16 jaar):

Mijn oom is aannemer en hij heeft me een vakantiebaantje geboden net toen het nodig was, omdat ik een beetje had lopen rommelen. Ik ben al bij bureau HALT beland, dus ik moet oppassen. Het was hard werken, maar wel leuk. Erg veel gelachen met de mannen en lekker de hele dag buiten bezig. Het geld dat ik kreeg was ook niet verkeerd. Nu moet ik op school weer mijn best doen, maar het is saai en ik houd niet zo van leren. Ik ben er ook niet zo goed in, denk ik. Nou ja, ik begon op HAVO/VWO niveau, maar het boeit niet. Dus nou wil ik gewoon maar stoppen met die school. Waarom zou ik me nog zo uitsloven? Ik kan zo aan het werk als het moet. En nu hangt de stad vol met posters, waarop een jongen als ik wordt afgebeeld en daarop staat dat je maar één dag naar school hoeft. Daarnaast vier dagen werken. Ik weet genoeg. Dát is het helemaal **voor**

mij. Ongeacht wat ik leer. Who cares? Eén dag naar school is meer dan genoeg. Wat leer je daar nou helemaal?

Relatief gezien is zo'n salaris best aantrekkelijk voor een jonge springer. Je ziet dan meestal nog niet dat de groei er eerder uit is als je weinig groeit in je werkzaamheden of functie. Dat besef komt later. Je wilt gewoon lekker met je handen werken. Nou, misschien wil je eigenlijk helemaal niet zo nodig werken, maar als het dan toch moet. En je wilt het ook NU. Hoezo later? Later is al lang begonnen. Dat komt vanzelf en je kunt toch altijd nog veranderen?

Yildiz (20 jaar):

Ik wist helemaal niet wat ik wilde worden, maar ik wilde het huis uit, want thuis ging het niet zo goed. Dus ik ben niet door gegaan naar de HAVO, maar heb een baantje genomen. Drie maanden later was ik het huis uit en dat is een stuk beter. Eerst werkte ik als office assistente, maar kantoor is niets voor mij. Eigenlijk wilde ik wel met mensen werken, dus nu werk ik in een inrichting voor verstandelijk gehandicapten. Dat is zinnig werk. Lekker onregelmatige diensten, dus hard werken en dan weer lang vrij. Heel prettig. Ik doe nu parttime een MBO opleiding naast mijn werk. Dat is goed te doen.

Ook al ben je een wat oudere springer van rond de 25 is er heel veel energie, ambitie, drang om te doen, om iets te bereiken. Je leert makkelijk, hoewel het focussen op één ding niet echt lukt, zolang je doel niet helder is. Als je wel een doel hebt, lukt werkelijk alles en kun je heel veel hebben, ook tegenslagen.

***Loop vol vertrouwen je dromen tegemoet!
Leef het leven zoals je je dat had gedacht.
Als je je leven vereenvoudigt,
zullen ook de wetten van het universum eenvoudiger blijken.
(Henri David Thoreau)***

Sommigen hebben al heel jong een doel en dat staat ook vast. Dan kom je ver. Als je jong je talent kent, helpt dat. Dat wat je het liefste doet doe je met het grootste gemak, omdat je er plezier in hebt. Het is meestal niet zo, wat velen denken, dat je vanzelf het allemaal zo goed kunt. Talent helpt, maar het is de (zelf)discipline die je werkelijk daar brengt waar je wilt zijn. Dit staat los van leeftijd. Als een jong talent bijvoorbeeld een instrument krijgt en op les mag, zijn het de ouders die de discipline opbrengen en bijbrengen. Je bent dan trouw aan je kind en aan de lessen van het kind. Je betaalt er voor met geld, tijd en aandacht. Het kind zelf ervaart ook dat het er iets voor over moet hebben.

Een beroemd violist vertelde dat hij vanaf zijn vierde jaar les moest volgen van zijn moeder. Hij moest ook iedere dag studeren en vond het vreselijk dat zij hem zo streng aanpakte. Nu was hij 29, had alle podia van de wereld bespeeld en was zijn moeder dankbaar voor het herkennen van zijn talent en voor de discipline die zij had opgebracht en bij hem had afgedwongen. Dit pakt natuurlijk niet altijd goed uit. We kennen ook de verhalen van de Russische turnsters en schaatsers, die vanaf hun jongste jaren geen leven hadden ten behoeve van de sportprestaties. Matigheid in alles en vooral de menselijke maat. Wonderkinderen bestaan, maar je kunt ook als niet-wonderkind zijnde met discipline en toewijding heel ver komen. Van belang is dat op jonge leeftijd niet van buitenaf gevormd wordt, maar dat een kind de ruimte krijgt om contact te maken met

hetgeen in hem of haar leeft. Vorming van creatieve ontwikkeling is hier een erkend middel voor.

Het wiel draait rond (de fase van 14 tot 21 jaar)

Tegenstrijdigheden treden op de voorgrond. Innerlijke strijd. Strijd met de omgeving.

Het levenswiel draait rond en wat onder was komt boven. Een algehele heroriëntatie.

Hoofd vecht met hart. De denker wordt een voeler, de voeler wordt een denker.

Eigen normen en waarden ontstaan. Er wordt afscheid genomen van de familie. Het levenslot neemt zichtbare vorm aan in het contact met andere mensen. De seksualiteit wordt vaardig.

Hij gaat mensen zien als jongens en meisjes, mannen en vrouwen. Hij speelt, ontdekt of deinst terug en sluit zich op. In deze periode wordt vaak de houding tot het eigen en andere geslacht bepaald voor de rest van het leven. Als aan het eind van deze fase het wiel is rondgedraaid, komt er een zekere ontspanning. Hij overziet de wereld en zegt: 'Zo zit het dus!'

(Nog vele jaren, Hans Korteweg)

De kracht van springers

De interesse is breed. Het kan nog alle kanten op, maar er moet worden gekozen. Al is het maar, omdat de omgeving dat vraagt. Springers hebben het leven nog voor zich en ze hebben alle tijd. Ze barsten van de energie. Soms gebeurt dat bijna letterlijk, want ze kunnen nog niet zo goed sturen. Ze gaan dagen door of liggen voor Pampus. Dan willen ze niets en kunnen nog minder. Ze zijn overtuigd van zichzelf. Sommigen noemen dit zelfs arrogant, maar daar hebben zij geen boodschap aan. Zij gaan de wereld veroveren. Zij kunnen echt nog alles worden. Is het niet nu dan is het zeker later. Zij zijn optimistisch.

Springers zijn fysiek op hun top. Zij hebben prachtige sterke goed functionerende lijven. De hormonen zijn volop in ontwikkeling en gieren in het rond. Dat geeft hen kracht. Ze kunnen snel denken, maar focussen en concentratie is niet altijd hun sterkste punt. De hormonen zorgen ook voor onrust, maar zij weten de oorzaak er niet van. Ze zijn enthousiast en gaan er helemaal voor. En de volgende dag gaan ze helemaal voor iets anders. Want kiezen doen ze niet altijd even duidelijk. En waarom zouden ze? Ze zijn toch jong en wie kan hen wat maken? Zij zijn onbevangen en kennen geen cynisme. Ze hebben idealen die reiken tot ver voorbij de randen van het universum. Zij hebben uithoudingsvermogen van hier tot Tokyo. En terug. Hun mogelijkheden reiken tot de hemel, dus zij kunnen oneindig lang door spelen, sporten, feesten, drinken, slapen, plannen maken, verliefd zijn en in een dip zitten. Het is eindeloos en grenzeloos. Zij bepalen graag hun eigen weg. Ze willen liever geen bemoeienis van ouders en andere *bejaarden*, die het allemaal al hebben mee gemaakt en denken het beter te weten. Laat hen het maar even zelf uitzoeken. Ze lijken misschien onverschillig en oppervlakkig. Dat zijn ze niet, maar ze sluiten zich af voor de overkill aan informatie.

Rob Wijnberg (24 jaar), opiniereedacteur van *nrc.next*, van de essays *Boeihuh*, *Chilluh* en *Pimpuh* en filosofiestudent in een interview:

'Het valt me op in de hedendaagse wereld dat onderlinge verhoudingen gedreven worden door wantrouwen naar elkaar. We moeten ons vertrouwen van tevoren bewijzen. We

proberen 'verkeerd doen' uit te sluiten om de samenleving leefbaar te houden. Ik voel me daardoor vaak gewantrouwd en daar word ik nogal kriegel van.'

'Jongeren zijn in de basis natuurlijk wel altijd hetzelfde. Maar deze generatie is ook fundamenteel anders dan die van twintig, tien jaar geleden omdat de maatschappij een heel andere is. Dan wordt de houding ook anders. Er zijn de laatste jaren genoeg zaken geweest om tegen te demonstreren. Neem de oorlog in Irak. Of maatregelen die het terrorisme aan banden moeten leggen. Maar het zijn problemen waar geen oplossing voor is. Ze zijn paradoxaal. En daarom is ons antwoord niet een van demonstreren, maar van ledigheid en zwijgen. En relativieren.'

'Hoe meer je weet, hoe meer kanten je van iets bezieet, hoe moeilijker het is om gelukkig te zijn. Alles is zo veelzijdig dat je niet meer kunt kiezen. Die keuzedwang die ons wordt opgelegd vind ik trouwens ook prangend. Deze generatie krijgt veel opties. Niet voor niets zie je ze lopen met hun I-Pod op hun hoofd, afgesloten van de wereld. Er is wel eens onderzocht dat je per dag 3.600 reclameboodschappen te verstouwen krijgt. Daarbij komt die keuzedruk die je al heel vroeg opgelegd krijgt om iets van je leven te maken. Dat zie je ook in het onderwijs. Je moet al heel vroeg een richting kiezen. Niet omwille van het onderwijs, maar omwille van het resultaat.'

'We zijn allemaal collectief onszelf. En daarin lijken we allemaal weer op elkaar trouwens. De gemeenschapszin anno 2007 bestaat er in dat we vrij zijn om onze vrienden te kiezen. Dat we niet omwille van de gemeenschap samen met anderen willen zijn. Relaties zijn nu veel vrijzinniger. Jongeren berusten er ook in dat ze niet meer met iedereen om hoeven kunnen gaan.'

De hindernissen van springers

Ze zijn jobhoppers, dus denk niet dat u ze kunt vasthouden. Daarvoor zijn ze te nieuwsgierig. Ze willen zich niet aan u binden, want *dan gaat u hen beperken*. En daar houden zij niet van. Zij kunnen niet focussen. En ze hebben weinig overzicht. Ze hebben nog weinig of geen levenservaring. Ze hebben weinig mensenkennis en weinig vakkennis. Ze zijn gericht op de groep en vertonen groepsgedrag, al zijn er natuurlijk ook een paar solisten tussen. Die doen het liever op eigen houtje. Ze willen erbij horen en zijn afhankelijk van wat hun vriendenkring van hen vindt. Ze denken behoorlijk zwart-wit. Ze willen echt niet betutteld worden, dan gaan de hakken in het zand. En ze willen geen lesjes krijgen, maar de houding hierin is ambivalent, want soms is advies juist weer zeer gewenst.

Wat kunt u in het bijzonder aan springers vragen?

Wij kunnen ons 100% in het werk te storten en dat doen we ook op korte termijn. We hebben hiervoor de energie en de ruimte. We zijn ongebonden en beschikbaar. Wij hebben geen gezin waar we rekening mee moeten houden en kunnen nu bepalen dat we vanavond doorwerken. Als het wat oplevert? Wij doen met groot gemak intensieve klussen die veel tijd en energie vragen. We kunnen ook veel klusjes tussendoor doen. Kort of lang en alles tegelijk. Wij zijn best gek en creatief en kennen geen grenzen. Daardoor zijn we zeer innovatief. We kunnen goed meedenken. We kunnen veel overuren werken, onregelmatig, tot laat. We hebben weinig slaap nodig. Dat gaat echt wel een

paar dagen achter elkaar goed. We halen het wel in. We denken dat we alles kunnen, dus vraag maar wat en hoe je het hebben wilt. Daag ons uit. Dat vinden we heerlijk.

Wat kunt u springers beter niet vragen?

Wij zijn in het algemeen niet bijster geïnteresseerd in het maken van een loopbaanplan. Niet morgen maar NU is belangrijk. Wij kunnen niet vroeg beginnen. Nou, als het persé moet wel, maar we houden er niet zo van. Vraag ons niet te coachen, want daar hebben wij geen kaas van gegeten. We kunnen natuurlijk wel een groep jongere kinderen aansporen in sport, clubverband, zomerkamp, naschoolse opvang, school of andere activiteiten. Dan geven wij de instructies door en houden het een beetje in de gaten. Kinderen zien ons voor een trainer aan en daar gedragen wij ons dan ook naar. We weten nog niet helemaal wat we willen en eigenlijk ook niet wat we kunnen. Toekomstplannen of verzekeringen, pensioen en zo boeit ons niet echt. Of echt niet. Dus regel dat maar een beetje voor ons. Vraag ons niet op een redelijke wijze onze grens aan te geven. Wij kunnen namelijk alles, behalve dat, want die grens voelen we pas als we erover zijn. En dan soms nog niet. Snap je? Wij ook niet.

Reeds verschillende malen is gesteld dat de mens door eigen activiteit zijn biografie ter hand kan nemen. Hij kan onbewust of bewust de vormgever van zijn lot zijn. Daarbij zijn enkele gezichtspunten van belang.

Wie een bewuste persoonlijke ontwikkeling zoekt zal toch de wetten van de ontwikkelingsfasen moeten volgen. Men moet niet willen 'bloeien' voordat men voldoende blad gevormd heeft en 'blad vormen' is een weinig spectaculaire bezigheid.

Wie een innerlijke ontwikkeling zoekt, die wordt een 'mer à boire' van mogelijkheden, wegen en paradijzen aangeboden. Hij of zij zal een keuze moeten doen. Liefst een keuze uit inzicht.

(Bernard Lievegoed)

Uitzonderingen op deze levensfase

Er zijn altijd uitzonderingen. Als je op jonge leeftijd je ouders verliest verandert je visie, perspectief en levenshouding meestal grondig. Trauma's van kinderen in oorlogssituaties, waarvan er ten gevolge van asiel ook heel wat in Nederland leven en werken, bepalen natuurlijk ook. Ook andere ingrijpende situaties als een disfunctioneel gezin, mishandeling, een scheiding, de dood, ernstige ziekte of handicap in de nabije omgeving kleuren het leven. Of halen de kleur er juist uit. Afhankelijk van de hulp aan en de kracht in zo'n kind is het tijdelijk kleurloos, maar het beïnvloedt altijd. De dood en angst voor de dood brengen in een jong mensenleven een besef van grenzen en beperkingen. Dit besef van eindigheid kan ook juist inspireren en daagt een mens nogal eens uit om echt te gaan leven, maar als alles nog oneindig was is de dood voor een jongere zeer schokkend. Ook jongeren die met een handicap leven hebben natuurlijk een mede daardoor bepaalde visie en levenshouding, die hen vaak wat 'ouder' doet lijken. Ervaring bepaalt mede de levensfase waarin je zit.

Als je op jonge leeftijd zelf moeder of vader wordt vormt dat mede je levenshouding en ervaar je het hebben van kinderen misschien als een beperking voor je eigen ontwikkeling. Of juist als stimulans om te leren en te werken en een goede positie in de maatschappij te veroveren. Het kan sterk verantwoordelijkheidsbesef in je oproepen. Je

hebt iemand om voor te zorgen. Het hebben van kinderen zet je dan ook in een andere levensfase.

Wat zou u springers kunnen bieden?

In de adolescentie wordt de jonge mens wakker voor het raadsel van zichzelf en van de wereld; de neiging zich geheel in idealen te storten is groot, het geduld nog klein, de onderschatting van de weerstanden ontstellend.

Toch kan reeds dan de zaadkorrel gelegd worden, die gedurende de biografie tot een volledig plant voert en waarvan de bloei misschien pas veertig jaren later optreedt. (Bernard Lievegoed)

Springers hebben kansen nodig om zich vaardigheden eigen te maken, ideeën te ontwikkelen en te toetsen en willen dus veel, heel veel te oefenen. Springers moeten de ruimte krijgen om uit te proberen en om fouten te maken. Van fouten kun je leren. Met name als je begeleid wordt bij je experimenten.

Een oudere coach is essentieel. Iemand die vakmanschap bijbrengt, maar die ook als persoon helpt bij de vorming en ontwikkeling, zowel vaktechnisch als sociaal. Dat kunnen ook verschillende mensen zijn. Zelfstandigheid en individuele expressiemogelijkheden kunt u aanmoedigen en ondersteunen. Maar het ontwikkelen van teamgeest en een gezamenlijk product maken is natuurlijk ook van belang.

Wat hierbij helpt is duidelijkheid en zijn kaders. Een functieomschrijving, de regels en de gedragscodes binnen de organisatie. Wat wordt er van een springer verwacht, wat zijn de werktijden of wat moet het eindproduct zijn? Dit kan ruim of strak zijn, belangrijk is dat het bekend is.

Uitdagingen zijn onontbeerlijk. Springers willen zichzelf ontwikkelen. Geef hen moeilijke opdrachten en laat hen zien tot waar ze kunnen komen. Zorg dat u zelf weet wat u verwacht en zorg dat het verantwoord is. Geef ook ruimte aan de springer om zelf de grens aan te geven.

Grenzen stellen, taakafbakening, maat houden en concentratie is voor springers vaak nog zoeken en u kunt hen hierbij helpen. En natuurlijk zult u ze scholingsmogelijkheden bieden.

Zorg dat u door middel van de open dialoog voortdurend op de hoogte bent van wat er gaande is. Een eerlijke uitwisseling is noodzaak. Leer hem of haar *de regels van het spel*, neem hen serieus en eis discipline en verantwoordelijkheid. Dat is nodig voor de groei en ontwikkeling van de springer, evenals voor de organisatie, waarin men werkt. Luister naar alle mogelijkheden die u zelf nog niet bedacht heeft. Stem af op de behoefte van de springer en vraag optimale prestaties aan hem of haar.

Gesprek met Cassandra Feith

Cassandra (21 jaar) is getrouwd met Michiel (22 jaar) en samen hebben zij een zoon Lucas (1 jaar). Cassandra is zangdocent aan de Kinderkoor Academie Nederland (KAN) en volgt daar ook de opleiding tot kinderkoorleider en Michiel studeert Bio-informatica.

Wat is jouw talent?

'Ik kan goed met kinderen omgaan. Ik kon me altijd goed in jongere kinderen inleven. Ik vind het gewoon heel erg leuk om met kinderen te werken, mijn eigen enthousiasme op hen over te dragen en hen te laten ervaren hoe leuk zingen is.'

Haar zangtalent is voor Cassandra zo vanzelfsprekend en blijkbaar niet haar voornaamste doel dat ze het zelf niet noemt. Als ik specifiek vraag naar haar muzikaal talent, zegt ze:

'Ja, waarschijnlijk heb ik dat wel. Ik weet het niet meer. Ik doe het al zo lang dat het er ingeslepen is.'

Hoe heb je jouw talent ontdekt?

Cassandra heeft het altijd geweten en had altijd veel affiniteit met kinderen. Ze weet al heel lang dat ze zangles aan kinderen wil geven en kinderkoördinerend wil worden.

Wanneer wist je dat je dit beroep ging doen?

'Tot mijn zesde had ik nergens van gehoord. Mijn moeder bracht me naar een proefzangles bij Marijke. Ik weet nog precies hoe het ging. Ik kreeg een plastic bekertje met druivensap en ik mocht een liedje voorzingen. Vanaf het moment dat ik wist dat ik in een koor zou gaan zingen vond ik het al leuk, terwijl ik het koor gezien noch gehoord had. Ik vond de vakanties verschrikkelijk, want dan kon ik niet zingen. Ik heb ook in het Nationaal Kinderkoor gezongen, maar twee koren tegelijk bleek te druk.

Wat heb je gedaan om dit te bereiken?

Zo vaak ze kon volgde Cassandra stage bij de KAN en keek mee bij de zanglessen en koorrepetities. Ze hielp mee tijdens concerten achter de schermen sinds haar veertiende en deed allerlei administratieve klusjes. Ze liet weten dat ze meer wilde helpen en vanaf haar zestiende mocht ze mee als begeleidster op koorreizen en studieweekends. Ze had naast school een bijbaantje aan de kassa van de Konmar en ging hier na haar examen fulltime werken aan de informatiebalie. Ze deed intussen audities voor toelating aan verschillende conservatoria, maar men vond haar stem nog te jong en adviseerde haar om nog een jaar te wachten. Ze zingt graag nu en dan een solo, maar ambieerde geen zangcarrière in de spotlights, dus vond het ook niet zo erg. Cassandra wilde verder en Pedagogiek studeren leek een goed alternatief om haar doel te bereiken, maar net voor haar eerste studiejaar zou beginnen bleek ze zwanger te zijn. Tijdens haar zwangerschap intensiverde ze haar activiteiten op de KAN.

'Wat vooral belangrijk is geweest is dat ik heb laten weten wat ik wilde. Het komt niet op je afvliegen. Ik ben begonnen met brieven vouwen en heb allerlei klussen gedaan. Ik ging er altijd met heel veel plezier heen.'

Wat is je grootste hulp geweest?

'Mijn enthousiasme en zelfstandigheid zijn mijn grootste hulp. Ik ben altijd heel zelfstandig geweest en had op mijn elfde al mijn eerste baantje. Marijke en Silvère (KAN) hebben mij de kans gegeven en die heb ik met beide handen aangegrepen.'

Ook haar zoon Lucas is een grote hulp geweest. Door zijn komst is Cassandra veel eerder in staat gesteld om dat te doen wat ze eigenlijk wilde. De omweg van een jarendurende studie Pedagogiek of Conservatorium heeft ze nu overgeslagen.

Hoe ging je om met tegenslag?

'Als het helpt verzet ik me. Als dat niet helpt aanvaard ik. Het viel op school al op dat ik eigenlijk altijd vrolijk was, wat er ook gebeurde. Het viel veel mensen op dat ik altijd heel positief in het leven stond. Vrienden zeiden Je krijgt een kind met een houding van: Oh, dat doe ik er ook nog wel effe bij. Mensen het wel bijzonder aan mij dat ik niet meteen de muren op me af zie komen en het gevoel heb dat mijn leven is opgehouden. Ze kunnen zich niet voorstellen dat ze dat zelf zouden kunnen. Terwijl, als het je gebeurt, denk ik dat iedereen wel weet hoe ermee om te gaan.'

Wat heb je ervan geleerd?

'Ik heb geen tegenslagen gekend in wat ik wilde bereiken. Verder ben ik, ondanks dat ik wel tegenslagen heb gehad op ander terrein, mijn levensvreugde nooit verloren. Het komt niet in me op om depressief te worden. Ik ben ook altijd druk bezig geweest (met zingen). Dat heeft me ook geholpen. Je eigen geluk is niet afhankelijk van anderen.'

Wat is je advies?

'Doe dat wat je werkelijk wilt doen.'

Wat zou je weer zo doen?

'Alles. Anderen zouden het op mijn leeftijd helemaal benauwd krijgen en denken aan wat ze allemaal niet meer kunnen doen. Maar ik ben er blij mee. Ik wilde altijd al jong kinderen. Michiel en ik hebben de hele zwangerschap samen een hele leuke tijd gehad. En nu doen we het ook samen, want ik ben 's avonds bijna nooit thuis. Hij studeert, sport en doet al zijn eerdere activiteiten nog. En ik doe mijn werk en opleiding op de KAN.

Is dit de beste weg naar je doel geweest?

'Ja. Ik wil niet zeggen dat het me allemaal komt aanwaaien, maar wat ik wil lukt meestal wel. Op het moment dat je er zelf aan toe bent hoeft het alleen maar uit de lucht te halen. Als je ergens klaar voor bent komt het vanzelf op je pad. Ik heb misschien ook makkelijk praten, want wat ik wilde is voor mij altijd voorop blijven staan. Veel mensen weten niet wat ze willen of willen heel veel. Wij hebben niet alle middelen. We weten wat we hebben en we doen wat we willen, voor zover mogelijk. We zijn gelukkig met elkaar en we hebben een kind. Wat wil je nog meer? De basis is gewoon goed en dan gaan we van hieruit verder groeien. Heel veel mensen zeggen: daar ben ik niet klaar voor. Als het zo is ga je het gewoon doen.'

Wat is typerend voor iemand in jouw levensfase?

'Mijn kind is een belangrijk onderdeel in mijn leven. Daarnaast houd ik van mijn werk en heb het ook nodig om af en toe even niet moeder te zijn. Je bent niet perse een betere

moeder als je altijd thuis bent. Ook onze eigen ontwikkeling is van belang voor de toekomst en daar werken we aan.'

Wijkt jouw leefstijl af van die van je vrienden?

'Niemand van mijn leeftijd in mijn vriendenkring heeft een kind. Mijn vrienden houden van uitgaan. Ik houd daar helemaal niet van en heb daar nooit interesse voor gehad. Maar ze houden wel van zingen en dat bindt ons. En als je elkaar leert kennen merk je dat er nog meer gemene delers zijn. De meeste vrienden werken of zijn aan het studeren en zich aan het voorbereiden op werk dat ze later misschien willen gaan doen, voor zover ze het weten. Ik doe het al.'